

Nr. 266/453/

Antradienis, 1946. XI. 19

1918. XI. 18

Mūsu kaimynai ir artimi giminės latvisi vakar atšventē savo Nepriklausomybės paskelbimo 28 metų sukaktį. Latvių kelias į laisvę, lygiai kaip ir mūsų, yra buvęs vargingas, daug kovos pareikalavęs ir didvyrių aukomis atpirktas. Tauta, kurią nuo XII amž. per 700 metų smurtu norėjo nuslopinti svetimtieji, ypač vokiečiai ir rusai, yra parodžiusi nepaprasto gyvybingumo ir atsparumo, išlikdama gyva, išsaugodama savo būdą ir pagaliau sukurdama gražų laisvą gyvenimą. Net graudu pasidaro mums, lygiai gal ir latviams prisiminus neilgą, vos per 20 metų, laisvės gyvenimą, kuriame taip gaiviai plėtojosi savarankiškos valstybės ir skleidėsi nauji originalūs tautinių kultūrų žiedai Europos tautų šeimoje. Už ką tiek neteisybės dabar niekam nenusikaltusios tautos turi kentėti? Kodėl kartojasi istoriją, kurioje jau tiek kraujo baltams yra išgėrę germanai ir slavai? Jei dar pasaulyje gyvena teisybė, tai ji negali būti akla – anksčiau ar vėliau turi steiti pasmerkimas žiauriai neteisybei.

Remdamiesi istoriniu savo tautų gyvybingumu, atsparumą ir nenuilstamu darbu, tvirtai tikime ateityje vėl išvysią laisvąją Latviją ir laisvąją Lietuvą. Dievs, sveti Latviju!

[illegible]

IŠ VISO PASAULIO

- PRIENTA-SUSITARIMO, kaip Londonas sako, vakar New Yorke keturių ministerių tarybos posėdyje dėl Triesto statuto. Sutikta, kad policijos prezidentas būtų skiriamas gubernatoriaus ir kad jis turėtų savo žinioje policijos skyrimą ir atleidimą.

- PENKI DIDIEJI vakar P.S.Taryboje, kaip Londonas praneša, uždaromis
ėmė svarstyti veto vartojimo klausimą. Esą svarstoma, ar balse su-
laikymas balsuojant reiškias veto, kada veto vartotinas, kada "gin-
čas" ir kada "situacija" ir t.t. Bevinas-siūlas, kad prieš susirin-
kimą, kuriame numatoma vartoti veto, būtų sušaukiami pasitarimai.
Molotovui atrodo, jog veto be reikalo nebuvęs vartojamas.

- JT SUVAŽIAVIME, politinėj komisijoj, Muncheno žiniomis, jau svarstomas Rusijos pasiūlymas nustatyti, kiek kuri valstybė turi kariuomenės ne buv. prieš kraštuose. JAV ir D. Britanija esančios nuomonės, kad būtų svarstoma ir tai, kiek kuris kraštas iš viso ir savame krašte turi kariuomenės.

- ŽEM. RŪMUOSE vakar buvo debatai dėl 58 Darbo partijos atstovų pasirašyto pareiškimo, kad būtų keičiama D. Britanijos užsienių politika. Iš pareiškimo pasirašiusių paėmęs žodį R. Crossman, kaip Londonas praneša, konstatavęs, kad internacionaliniai santykiai pakasami dviejų ideologinių susidūrimų. Antikomunizmo akcija esanti demokratijai ir socializmui tiek pat pavojinga, kaip ir komunizmo. Pasaulis ligšiol buvęs varomas į du blokus, ir mažesnės tautos turėjusios jungtis į vieną ar į kitą bloką. D. Britanija stovinti JAV puseje. Rusija vykdanči diplomatinę ofensyvą. Kalbėtojo pareiškimu, D. Britanija turinti laikytis nepriklausomos politikos ir nesijungti į bet kurį bloką. Vyriausybės vardu min. pirm. Attlee atsakydamas pabrėžė, jog išeiktasis Darbo partijos atstovų pareiškimas blogai pa-

grįstas ir blogai parinktas laiko atžvilgiu. Negali būti kalbos apie tai, kad D. Britanija palaikanti blokus, nes ji siekiant bendradarbiavimo tiek su JAV, tiek su Sov. Rusija. Attlee pasisakęs esąs priešingai, kad D. Britanija sudarytų tarsį viduri tarp JAV kapitalizmo ir Rusijos komunizmo, nes D. Britanija užsienių politikoje laikantis JT. D. Britanija taip pat nesimaišanti į kitų valstybių vidaus politiką ir paliekanti laisvę tenai partijoms apsispręsti. Po debatų 353 balsais atmetas išeiktasis dalies Darbo partijos atstovų pareiškimas, už niekas nebalsavęs. Ir konservatoriai balsavę prieš tą pareiškimą. Tuo būdu išreikštas Bevino vedamai užsienių politikai pasitikėjimas. Paskui 320 balsų prieš 53 pripažintas britų nusistatymas palaikyti krašte nuolatinį karo prievolei.

- SPEKULIATYVINIAI APSKAIČIAVIMAI, pagal kuriuos D. Britanija galinti būti sunaikinta 6 atominėmis bombomis ir 20 raketinių šovinių, buvo paliesta britų pasiuntinio J. A. Valstybėse lordo Inverchopel lapkričio 12 d. pasakytoje kalboje. Ryšium su tuo jis pareiškė, kad D. Britanija susideda iš šešių tautų, o jei pasiliks prie britų imperijos Indija, tai iš septynių, kurios pasidalijusios po visą pasaulį. Tuo būdu esą daug geresni šansai, negu kad ji būtų sujungta į vieną žemyną mase, ir esą galima su pilnu pasitikėjimu žiūrėti į ateitį/DNZ Nr. 91, XI.15/.

- APIE VOKIEČIŲ MOKSLININKŲ DARBĄ J. A. Valstybėse tolinojo šaudymo raketų konstrukcijai ir kitiems naujiems ginklams JAV karo ministerija gruodžio pradžioje nori paskelbti smulkmenų /DNZ Nr. 91, XI.15/.

- MARŠ. KONJEV, Londono žiniomis, paskirtas vyriausiuoju sovietų sausumos kariuomenės vadu vietoj marš. Žukov, kuris dar liepos mėn. buvo paskirtas Odesos militariniu komendantu. Konjev esąs 58 metų.

- RUMUNIJOJE šiandien rinkimai. Londono pranešimu, dalyvauja 6 vyriausybės partijos ir 3 opozicinės, iš viso seimui renkama 414 atstovų. Britų užs. reik. ministerija paskelbusi į Rumunijos notą atsakymo turinį, kur pabrėžiama, jog rinkimams esą netikslingai pasirengta. Pareiškiamas abejojimas dėl žodžio, spaudos ir susirinkimų laisvės rinkiminėje kampanijoje. "Manchester Guardian" širyti pažymi, jog Rumunijos vyriausybę kontroliuoja komunistai ir opoziciją sudarėnčios tik "istorinės" partijos.

- GRAIKIJOS VYRIAUSYBĖ, Londono žiniomis, iteikusi JAV ir D. Britanijos pasiuntiniams Atėnuose notas dėl šiaurinėje krašto dalyje vykstančių maištų.

- BRITŲ MAITINIMO MIN. STRACHY, Londono žiniomis, pareiškęs, jog maitinimo būklė esanti rimta ir artimoje ateityje negalima esą laukti pagerėjimo D. Britanijoje ir kitur. Kviečių perteklius iš JAV pristatyti kliudysiančios transporto sunkenybės. Čia turėsias atsiliepti ir JAV kainų kontrolės panaikinimas. Tuo tarpu J. A. Valstybėse kainos pakilusios 60% aukščiau, negu praeitais metais šiuo metu buvo.

- PADECEJAI suvalstybintųjų fabrių Saksonijoje, Hamburgo žiniomis, vis dar neišaiškinami. Vakar vėl buvo du gaisrai. Esą nutarta organizuoti fabrių apsaugą ir už jų saugumą padaryti atsakingus jų vedėjus. SED dementuojanti žinią, kad tie padeginėjimai vykdomi su jos žinia, atliekant tam tikrą politinę akciją. Nusikaltėlių tuo tarpu ieškoma buv. NSDAP sluoksniuose.

- UNRRA LAIKYS DP stovyklas iki birželio 30 d., - rašo "The Stars and Stripes" /Nr. 316, XI.14/. Unrros DP veikla Vokietijoje pasiliks funkcionuoti, kol tarptautinė pabėgėlių organizacija, JT žinioje, pasirengs perimti, arba iki 1947 metų birželio 30 d., nors tai gali būti greičiau. Iš viso yra 695.630 išvietintųjų Unrros stovyklose prancūzų, britų ir amerikiečių zonose; pridėdant, kad dar koks 50.000 išvietintųjų gyvena be stovyklų globos. Yra veikiančių 253

Unrros skyriai /Teams/, ir, kaip rodo spalio mėn. skaitmenys, jie rūpinasi 402.961 išvietintųjų-amerikiečių zonoje, 259.222 britų zonoje ir 35.447 prancūzų zonoje.

- "STOVYKLOJE GYVENA apie 4500 žmonių namukuose ir barakuose... Jaučiama visur laukimo, nevilties ir bergždžio būvio atmosfera... Jie, pagal pranešimą Unrros tarnautojų, kuriems pavesta jais rūpintis, nesugeba dirbti 8 valandų dienos: jų minčių centrinis punktas yra valgyti. Apie tai sukasi visas jų būvis. Maitinimo, kasdien 2000 kalorijų, betgi-nepakanka sveikatai išlaikyti ir, be to, yra baisiai monotoniška... Mažuose miegamuose kambarėliuose gyvena po 6-8 asmenis; medinės lovos, senos vilnonės antklodės, jokių paklodžių ar lovos baltinių, jokių spintų. Vietoje stalo dažnai tik dėžės. Netikėtas švarumas. Daug vaikų... Daug šmugelio daiktai, kurinos jiems duoda Unrra, nes tai visa, ką jie pasaulyje beturi. Jie neturi jokios galimybės užsidirbti pragyvenimo... Jų visas rūpestis, kas atsitiks, kai vieną kartą nebebus Unrros. Po jos suplanuoto paleidimo armija dar valandėlę jais rūpinsiantis. O kas paskui?... " Si ištrauka yra iš vienos stovyklos tremtinio Bavarijoje aprašymo, -taip rašo L.Goldschmidt laikraštyje "Die Neue Zeitung" /Nr.92,XI.18/, vidaus politikos apžvalgoje. Toliau straipsnyje rašoma: "Aprašyme apie panašią stovyklą sakoma: "Daugelis tų žmonių yra ragavę gero auklėjimo ir prieš karą gerai gyvenę. Jie nenorėtų ilgiau begyventi suvaryti į barakus, dovanai teikiama mityba diena iš dienos stumti, suvaryti, gyventi be prasmingo darbo, be perspektyvos namams ir šeimai. Tai žiauri situacija..." Žiaurus kaip jų padėtis yra jau jų vardas: prievarta ištremtieji /Zwangsverschleppte/. Anglų žodis gi "displaced persons", kuris šimtą tūkstančių žmogiškosios tragedijos turiniui ne taip artimas, yra objektyviai tinkamesnis. Nes ne tik su ištremtaisiais turima reikalo: Sir F.I.Morgan, buv.Unrros igaliotinis Vokietijoje, yra aprašęs tą asmenų sąstatą, kur turima galvoje ir suprantama: visų pirma visi įrodomai persekiotieji dėl savo rasės ar religijos arba dėl savo veiklos jungtinėms tautoms; čia priklauso ir tie, kurie normaliu būdu turėjo savo gyvenamąją vietą Vokietijoje, neatsižvelgiant į tai, ar jie buvo ištremti, ar ne /antrosios grupės nežydai, žinoma, aprūpinami ne Unrros, bet vokiečių KZ įstaigų/; paskui jungtinių tautų nariai, kurie iš savo tėvynės buvo ištremti, pagaliau tie nevokiečiai, kuriems de jure ar de facto yra atimta bet kurios vyriausybės apsauga. Taigi čia turima reikalo ne tik su ištremtaisiais, bet - prie to neskaitant milijoninio būrio išvartų ir išemigravusių Rytų ir Sudetų vokiečių - ir su visais kitais, kurių skurdas gal geriausiai pareiškiamas, jei juos vadina išvietintaisiais /Entwurzelte/. Kiek gi jų Vokietijoje dar yra? Cifra dar negriežta. Bet turima reikalo maždaug su 400.000 žmonių amerikiečių zonoje, 260.000 britų ir 30.000 prancūzų zonose /skaičiai iš rusų zonos, žinoma, negaunami/. Iš maždaug 700.000 išvietintųjų trąjose vakarinėse zonose yra apskritai 300.000 lenkų ir 175.000 baltų. Liekaną sudaro maždaug iš 40 tautų nariai! Šalia to eina dar 120.000 žydų, kurie, neskirstomi pagal tautybes, gyvena atskirose stovyklose: Viską suimant krūvon, dar vis trys ketvirtadaliai milijono žmonių. Tai iš tikrųjų labai daug, ypač krašte, kurio miestai yra sunaikinti ir kuris, be daugelio kitų, ne paskutinėj vietoj turi spręsti pabėgėlių problemą. Nereikia užmiršti; kad Unrra jau 6 milijonus tokių išvietintųjų yra sugražinusi į jų tėviškęs kraštus, jų tarpe apie penktadalį lenkų. Skaičius /laikinais išskiriant žydus/, dar vis mažėja. Amerikos vyriausybė svarsto apie 100.000 lietuvių, latvių ir estų pergabenti į Aliaską. Keletas tūkstančių dar prieš naujus metus gali emigruoti į Ameriką. Iš vieno Hesseno dabar kas savaitę išvyksta 700 lenkų į savo tėviškę. - Žinoma; galima priminti tai, kad Vokietiją ir didžiąją čia pasiliekančiųjų dalį iš tikrųjų teduoda tik žemė, šviesa ir vandenį, nes maistą ir apdarą

jie gauna tik per Unrą. Vietinių gyventojų laikysena prieš tą žmonių grupę dažnai dvelkia šiurkštumu, kartumu ir neapykanta. Bet tai tik iš dalies tesuprantama ir tepateisinama. Kad išvietintieji "nedirba", dažnai yra ne jų kaltė. Sir P.L.Morgan konstatavo, kad 62% Unros stovyklose gyvenančiųjų yra darbingi. Daugelis iš darbingųjų paprastai neranda jokio uždarbio galimybes. Kiti faktiškai dirba ir ne tik stovykloje. Viename jau prieš 3 mėnesius pranešime "Stars and Stripes" sako: "Tūkstančiai išstremtųjų asmenų yra įtraukti į US armijos sudarytą darbo programą. Politiniai pabėgėliai iš Baltijos valstybių dirba kiekvienoje, kokia tik galima išgalvoti, profesijoje, nuo biuro tarnautojo iki žemės kasimo darbininko, kol gėdžiamoji diena išauš, kurią jie galės emigruoti į JAV, Kanadą ar P.Ameriką. Tuo būdu turi būti padarytas galas su tais, kurie tiesitenkina tuo, kad kiek galint ilgiau pragyventų stovyklose be darbo. Visi baltų tremtiniai, sukakę 18 metų, turi dirbti arba praranda savo statusą tremtiniais. Kitoms tautybėms ir religinėms grupėms priklausantieji pagal tą planą nespiriami darban. Viena iš priežasčių čia yra neapykanta, kurią kai kuris iš jų puoselėja savyje prieš nacius ir pabrėžiamai laikosi požiūrio, kad jie mielai norėtų dirbti, bet ne tam, kad, ir tik vieną akmenį ant akmens dėdami, pagalbėtų kokiam nors vokiečiui..." Toliau straipsnyje Goldschmidt kalba apie tos neapykantos kenksmingumą, visiškai pamatuotai apgina, kad spekuliacija verčiasi ne vien išvietintieji, pridėdamas net ištisą eilę vokiečių spekuliantų pavardžių, galop paliečia išstremtųjų nusikalstamuosius darbus, nuo kurių neatsilikta ir vokiečiai, ypač jaunuoliai vagabundai, kurių, pagal militarinės valdžios žinias, amerikiečių zonoje dar tebesivaikioja nuo 10 iki 30 tūkstančių.

- APIE LIETUVOS MOKSLO AKADEMIJOS DARBUS pirmame pokariniame penkmetyje tos akademijos prezidentas prof. Dr. J. Matulis "Liesos" Nr. 216 /IX, 15/ rašydamas pastebi: "Sudarydami planą, mes turėjome taip pat skaitytis su didele mokslo darbuotojų stoka mūsų krašte ir su visišku net silpnai įrengtu, ypač eksperimentinių mokslų institutų ir laboratorijų nebuvimu". O apie užsibrėžtuosius tos mokslo įstaigos uždavinius kalbėdamas, profesorius taip rašo: "Dideli ir svarbūs yra partijos, vyriausybės ir asmeniškai draugo Stalino iškelti uždaviniai tarybiniam mokslui, tačiau mes nepabejotinai juos nugalėsime pasiaukojančiu ir kruopščiu darbu, - visiškai atsikratę nuo atgyventų kapitalistinio pasaulio pažiūrų ir iliuzijų, besąlygiškai atsidadę liaudies ir socialistinės visuomenės kūrybai. Eidami šiuo keliu, pasirinkę vedamąją žvaigždę didžiųjų mokslo korifėjų - Markso - Engeldo - Lenino - Stalino idėjas, tikrai atliksime savo pareigas ir pasirodysime esą verti didžiosios Stalino epochos mokslo darbininkai".

- 30 APSKRIČIŲ dabar yra Lietuvoj, kaip metyti iš "Tiesoj" idėto pranešimo apie pieno paruošų plano vykdymą. Naujos apskritys yra: Joniškio, Kupiškio, Kaišiadorių, Lazdijų, Prienų ir Varėnos.

- NUBAUSTI, BUOŽĖS - paruošų sabotuotojai, - taip rašo "Tiesa"/IX.15/
Kapiškio-landies teismas nubaudė už paruošų sabotavimą buožes
B. Steponą, gyvenantį Vaitkūnų km. Svedasų valsčiuje ir P. Dauką, gyve-
nanti Sėduikių km, Svedasų valsčiuje, 2 metais laisvės atėmimo ir du-
line turto konfiskacija. Kunigiškių km./Svedasų vlsč./ buožė J. Mar-
kys nubaustas 10.840-rublių pabauda, išieškant iš jo taip pat ne-
pristatytųjų produktų vertę.

pristatytųjų produktų vertę.

- DAUGĖLOS GRUPĖS anglų kalbos pamokos šiandien sebus.

- DAUGĒLOS GRUPĒS angļu kalbos pamēkos šlandien mēbus.
- AMBULATORIJOS DALINĀMA rytoj./XI.20/ 14-16 val.: 1/vaikams 1-6 mēb. šokolādas; 2/vaikams 6-17 mēb. šokolādas ir kondensuotas pienas.

- 1BU BATUS kairēs ķojos gāvēs Urros krastuvej dēl pasikeitimo kreipiasi i III bl.29 kamb.